

כניעת הדתיים, הסתלקות

בן-גוריון - או בחירות!

החרד לעמדת המרות המשפטית העליונה במדינה. כאשר זעזוע זה בא אחרי הזעזוע שעורר הנשיא, היתה השפעתו כפולה ומכּוּפּלת.

★ ★ ★ מברק בחוץ מאמריקה

גם שאר תכסיסי בן-גוריון ואנשיו עמ' דו השבוע בסימן השאיפה הנואשת למ' גוע בחירות, בכל מחיר.

כלפי חוץ החלו נעריהם צר נהגים כילד השורק בחשכת הלילה כדי להשכיח לעצמו את פחדו. בהודעות שונות העמידו פנים כאילו הם מאמינים ברצינות שמפא"י תעלה בכמה מאנדטים. אולם מאחורי הקלעים עשו את הכל כדי למנוע "ניצחון" זה.

פניית הנשיא ניכשלה כאשר תישע סיעות הכנסת — כל חברי הבית מלבד מפא"י והקוֹמְלִינְגְּס הערביים שלה — דרשו במ' שותף עריכת בחירות בהקדם. אולם מפא"י קיוותה עדיין לנס. האם היתה זו תיקוה סבירה?

כברניט של ספינה נטרפת, זרק דויד בן-גוריון בחודשים האחרונים את כל המיטען המוסרי והפוליטי מן הסיפון הימה. השבוע זרק, בייאושו, שני אוצרות יקרים נוספים לתהום.

לראשונה זרק למצולות את הכבוד הייחודי שאף עד כה את כס נשיא המדינה (ראה מיסגרת). אותה שעה פגע פגיעה ממאירה בכבודו של בית-המשפט העליון — אחד הנכסים האחרונים שעוד נותרו במדינה מחוץ לריב המפלגות.

לפני זמן-מה גודע כי בן-גוריון התייעץ באופן פרטי עם השופט העליון חיים כהן על הנאום בו העליב את חבריו בממשלה ("משואפנים, חצאי-אמיתות, ציוותי-הדין"). כשנתעוררה סערה בכנסת סביב פגישה תמוהה זו, נאלץ שר המשפטים להשיב. הוא עשה זאת, השבוע, בהודעה צינית, בו חזר על גירסה צינית עוד יותר של כהן. טען מי שהיה היועץ המשפטי של הממ' שלה ומחוקק החוקים המבעיתים להגנת "בטחון המדינה": בן-גוריון התייעץ עימו

נס בכר מחיר!

רק על שאלה בלשונית, ביקש לדעת מכהן מה דעתו על התוכן הלשוני של המושג "משואפנים".

מאחר שכהן לא היה ידוע עד כה כבלשן, אלא כפקיד פוליטי, הורה הודעה זו זעם נוסף. העיר ברוך קורצווייל, המבקר הספי רותי הודע, בלעג עוקצני: "יגד רק למר כהן, שבעיני האורח הישראלי, וגם בעיני אנשי-מחקר למיניהם, נחשב מר כהן למש' פ.ט.ן. משום כך תיחשב כל התייעצות של שר עם מר כהן כהתייעצות משפטית או מדינית. לו ביקש ראש-הממשלה עצה בלש' נית, היינו צריכים לשמוע כי פנה אל הפרופסור טורסיני, או לפרופסורים קוט-שר, חיים רבין, או לד"ר גוטשטיין".

במהונתו הקודמת, היה חיים כהן אחת הדמויות המרכזיות והמסוכנות ביותר בח' החרד. רצה הציבור להאמין כי שם קץ לפרק בחייו והתעלה לאחריותו החדשה. ההודעה בכנסת היתה, על כן, זעזוע לכל

רק בשני מיקרים אפשר עדיין למנוע את הבחירות בשעה מאוחרת זו:

- אם יסכימו הדתיים, למרות הכל, להצטרף לקואליציה מצומצמת.
- אם יסתלק בן-גוריון מתביעתו לעמיד בראש הממשלה.

היו שהאמינו עדיין באפשרות הראשונה. הם ציטטו את ח"כ יצחק רפאלי, שהשמיע דיעה זו. רפאלי, שהפך זה מכבר סוכן גלוי של מפא"י, קיווה שאפשר לשכנע את שול-לי ההצטרפות, למרות כל ההחלטות, אם תהיה מפא"י מוכנה להיענות בגלוי לכל הדרישות הדתיות — ובעיקר לתת לדתיים את השלטון על החינוך העליון.

היו גם דרכיה-שפעה אחרות. מאמריקה הגיע למשה שפירא מיברק מסעם ראשי המפלגה שם, שהודיעו ברורות כי לא יתנו אגורה למימון חלחמית-הבחירות הדתיות בארץ. היו שלחשו כי שפירא, הדוגל בהצ' סתומה, הוזמן מיברק זה בעצמו. אך גם כך היה מישקל לאיום זה.

תיקוה אחרת היתה קשורה באפשרות של תיווך דתי מחו"ל. פלג אחד במפא"י עדיין מקיים יחסים טובים עם הרב סולוביי-ציק מבוסטון, המבקש להיות רב ראשי אשכנזי בישראל — בתנאי שתהיה לכך הסכמה כללית. מאחורי הקלעים נעשה נסיון ראשון להשפיע על סולובייציק שיילחץ ל-מען הצטרפות הר"ל לממשלה. לכך הוזמנה ממשלתית לרב המכובד, לבקר בישראל, תוך רמז גלוי כי כאן תוגש לו כהונת

נשיא נכבד,

אני כותב לך מיכתב זה בלב דואב ובצער עמוק. כמו כל אזרחי ישראל, רציתי להאמין כי יש במדינה הזאת איש אחד שאפשר לתת בו אימון בלתי-מסוייג.

רצינו להאמין כי יש מוסד אחד העומד מעל לגלים העכורים של החיים המפלגתיים. לא דרשנו כי האיש הזה יהיה אחד-בדורו, שיהיה מלאך מן השמיים, או גאון. לא היתה לנו אלא דרישה צנועה אחת: שיהיה הגון ונעלה מכל חשר. שיהיה איש פשוט, כן, גאמן לעצמו וגאמן לאימונו. במשך שנים ארוכות, ראינו בך איש זה. רצינו להאמין, והאמנו. ליחינו אותך באהבה בכל הופעותיך. מחאנו כפיים בראותנו את דמותך בקולנוע. קמנו על רגלינו בהופיעך לפנינו בהודמוניות חגיגיות.

אפילו אנחנו, אנשי העולם הזה, שאיינו רגילים לשים מחסום לפנינו, שמרנו מכל מישמר על כבודך ועל כבוד תפקידך. גגנו כל ידיעה שיכלה לעורר ספק, כל בדיחה שלא היתה יאה לכבודך.

כי אמרנו בלבנו: הנה האיש הקטמל את המדינה. לא חשוב מניין בא. לא חשוב איזה מפלגה הציעה אותו לכהונה זו. מן הרגע בו עלה על כיסאו הרם, שוב אין הוא נכס של מפלגה זו או אחרת. הוא סמל האחדות הלאומית. והנה באת אתה, נשיא נכבד, וספרת על לחיינו. את אימונו התמים שמת ללעג ולקלס. ועל זאת, נשיא נכבד, לא נוכל לסלוח לך.

אין ספק שאדם כמותך, החוקר את נסתרי ההיסטוריה, יודע כלל גדול אחד בחיי אנוש: קשה לבנות, אך קל להרוס.

את אוצר האהבה, את אוצר האימון וההוקרה, אשר הצטבר במוסד הנשיאות, היה צורך ללקוט במשך שנים ארוכות, יום אחרי יום, שעה אחרי שעה. אבל לבזבו אותו אפשר היה ביום אחד, בשעה אחת.

אתה, נשיא נכבד, עשית זאת. יתכן שמישהו דחף אותך לעשות מעשה זה. יתכן שהפעילו עליך לחץ, שהשפיעו עליך, שהולכו אותך שולל. אולם האחריות היא שלך.

אתה שברת משהו שהוא יקר-מציאות ושאינו לו תחליף בחיי המדינה. אתה שברת משהו ששוב אינו ניתן לתיקון. כמו כד חרס שנופץ לרסיסים ביד ודוגית, כך אמון הציבור לנשיאו. חדשים יחלפו, שנים יעברו — ולא אתה, ולא כל העתיד לבוא במקומך. לא יחזירו את האמון הראשוני, הילדותי, התמים, ממנו נהנית עד לימים האחרונים. גם על זאת, נשיא נכבד, לא נוכל לסלוח.

התאפקנו כאשר התערבת במהלך הפרשה באחד משיאיה הקודמים.

היה זה כאשר הגישה ועדת-השבועה את מסקנותיה, אשר טיהרו את מר פנחס לבון טיהור מלא ומוחלט. ידעת — או חייב היית לדעת — כי מר דויד בן-גוריון רימה את חברי הוועדה ונתן להם להבין כי יסכים לגוסח המסקנות, שתוקן על-ידו. בכל זאת ביוה מר בן-גוריון את הוועדה ואת הממשלה, העליב את חבריו עלבונות צורבים והשפילם חברי הממשלה רצו כבר אז להתפטר, כפי שחייבים צו ההגניות האישיות והציבוריות. אז קראת לחברי הוועדה, ערכת "סולחה" כינס לבין מר דויד בן-גוריון ומנעת בזאת את ההתפטרות.

ראינו והחרשנו. אמרנו לעצמנו: שמה אין זה אלא מחאהו של אדם רודף-שלום. שמה רק מיקרה הוא כי מעשה הנשיא תואם כל-יך את הצרכים התכסיסים של ראש-הממשלה. שמה אין הנשיא יודע כי הסולחה כוזבת, וכי היא רק מסך-עשן מאחוריו יוכל אותו זקן חורש-מזימות להכין את הקנוניה הבאה.

כאשר ניצלת את מעמד חג ההסתדרות, אליו הוזמנת לברך כנשיא המדינה, כדי לשיר הלל למר דויד בן-גוריון הנעדר — שמענו והחרשנו. אמרנו לעצמנו: רוצה האיש לאחות את הקרע, לזרות צורי על פצעים. אולם מעשיך האחרונים שוב אינם מאפשרים לבעל-מצפון להחריש. הפעם הוגדשה הסאה — וחייב אדם לומר זאת, אם הוא רוצה להישאר שלם עם עצמו.

אשר הודיע לך מר דויד בן-גוריון כי הוא מתפטר מכהונתו ומביא אוטומאטית להתפטרות הממשלה — היה תפקידך להזמין מיד את הסיעות, לגשת להקמת ממשלה. אתה לא עשית זאת.

במשך ימים ארוכים לא עשית דבר, והיתה סיבה לכך. התפטרותו של מר בן-גוריון נועדה לשמש איום-של-סחיטה נגד מרכז מפא"י, כדי להכריח גוף זה להדיח את מר לבון. התנהגותך שלך תרמה תרומה חשובה להצלחת תכסיס מכוער זה, שנפש הציבור נקעה ממנו. ישבת בחיבוק ידיים — עד אשר השלים מר בן-גוריון את מלאכת עריסת-הראש.

רק נחל מר בן-גוריון ניצחון-פירוס זה, ומייד התעוררת לפעולה. הזמנת את נציגי הסיעות ואחרי סחבת ניכרת הטלת על מר בן-גוריון להרכיב ממשלה. מר בן-גוריון לא קיבל על עצמו תפקיד זה. הוא רק הודיע שיכיר את האפשרויות — ושוב הרשית לו לסחוב את העניין ימים ארוכים. בצורה זו ביקש להרויח זמן כדי לשבור את התנגדות המפלגות, ששוב לא רצו לשבת ליד שולחן אחד עם איש כמוהו. לבסוף נאלץ מר בן-גוריון להודיע לך כי אין בכוחו להרכיב ממשלה.

ואז עשית את המעשה שלא ייעשה.

הזמנת אליך את נציגי הסיעות שהשתתפו בקואליציה שהתחסלה זה עתה. על אף ההחלטות החד-משמעיות של כל הסיעות כי אינן מוכנות להצטרף לקואליציה זו, בראשות מר בן-גוריון, ביקשת לשכנע אותן לחזור בהן מן ההחלטות שנתקבלו באורח דמוקרטי, במוסדות הפנימיים המייצגים של כל המפלגות. רשימת טענותיך בפגישה זו היתה העתקה מרדיויקת של טענות הכת הברדוריונית המבקשת להשתלט על מפא"י. ואכן, מעבור יום פירסם דובר מפא"י הודעה בה אמר כי מפא"י אינה צריכה לדון מחדש בהצעתך, מאחר שהצעתך תואמת בדיוק את החלטותיה הקודמות.

מאמין בנס של אייקים ובחירות. ואפילו נתן אלתרמן, משורר-החצר, כתב במכתב-חשובה גלוי לישראל כריהודה כי הוא עצמו היה מצביע בעד הצעתו של בן-גוריון להתפטר.

ניר — במהדורה חדשה

בינתיים חתרו המפלגות האחרות בכוח מוגבר לקראת הבחירות, שכולן קיח להרויח בהן.

פועלה ביותר היתה תנועת-חרות, שהעל' תה אף ההצעה המקורית ביותר של השבוע: להקים ממשלה חדשה, בהשתתפות כל חב' רות הקואליציה האחרונה זולת מפא"י, תוך תמיכת סיעות האופוזיציה. היינו: ממשלה שתהנה מרוב של 68 נגד 52 קולות.

היתה זאת מהדורה חדשה של רעיון קואליצית-ניר, תוך התאמה למצב שנוצר. חרות לא ביקשה להשתתף בממשלה בעצ' מה, מתוך הנחה כי מפא"י ואחודת-העבודה לא יוכלו להסכים לכך ערב-בחיירות. לעומת